

POROČILO ZA POLITIČNE ODLOČEVALCE

December 2020

GENETSKA PESTROST KREPI ODPORNOST EVROPSKIH GOZDOV

Če želi EU uresničiti svoje okoljske, podnebne in ekonomske cilje, mora dvigniti kakovost in količino evropskih gozdov.

Poziv k ukrepanju!

Hojka Kraigher
SFI

Aleš Poljanec
SFS

Robert Mavsar
EFI

Miha Humar
UL

Michele Bozzano
EUFORGEN

F. A. Aravanopoulos
AUTH

Barbara Fussi
AWG

Na začetku leta 2020 je Evropska komisija pripravila novo strategijo EU za biotsko pestrost do leta 2030 v okviru evropskega zelenega dogovora, ki priznava, da gospodarstvo potrebuje uspešno okolje in ohranjeno naravo. V tem smislu so zdravi gozdovi ključni dejavnik za ohranjanje biotske pestrosti ter preskrbo s številnim blagom in storitvami, ki jih potrebujemo.

Še pomembnejše je spoznanje, da nam lahko gozdovi pomagajo omiliti podnebne spremembe. Hkrati je treba vedeti, da gozdovom škodijo okoljske nevarnosti, med katerimi se nekatere pojavljajo zaradi vplivov podnebnih sprememb in drugih človekovih dejavnosti. Obsežne suše, škodljivci in bolezni, gozdni požari, goloseki, monokulture in pomanjkanje genetske pestrosti vplivajo na odpornost gozdov.

Podnebne spremembe vplivajo tudi na lastnosti lesa in posledično na njegovo uporabnost v lesni industriji. Poleg tega se zaradi podnebnih sprememb pojavljajo novi organizmi, ki uničujejo les ter zmanjšujejo trpežnost lesenih stavb in drugih lesenih konstrukcij.

Biotska pestrost in njena temeljna ključna sestavina, genetska raznovrstnost, lahko pomagata omiliti nekatere učinke, ki jih imajo podnebne spremembe na gozdove in gozdne izdelke. Vemo, da raznolikost ključno vpliva na prilagodljivost gozdov na podnebne spremembe, vendar še vedno ne poznamo stopnje spreminjanja genetske raznolikosti gozdov.

Okoljski projekt LIFE GEN MON (2014–2020), ki ga financira evropski instrument LIFE, se je te vrzeli v znanju lotil z aplikativnimi raziskavami v slovenskih, nemških in grških gozdovih. Glavni cilj projekta je bil razviti in izvajati sistem za gozdni genetski monitoring. Projekt je uresničil svoje cilje, ključne ugotovitve in priporočila za izvedbo pa so bili septembra 2020 predstavljeni na zaključni konferenci projekta LIFE GEN MON »Gozdarska znanost za prihodnje gozdove: gozdni genetski monitoring in biotska raznovrstnost v spreminjajočem se okolju« v Ljubljani.

Konferenco so
organizirali:

Konferenco so
podprli:

Priporočila:

- **sonaravno gospodarjenje z gozdovi**, ki vključuje gozdarske prakse, ki povečujejo dolgoročno genetsko pestrost, bi morale biti široko uveljavljene, da bi okrepili odpornost gozdov, zmanjšali njihovo degradacijo ter omogočili, da bi gozdovi zmogli zagotoviti ekosistemske storitve, pomembne za trajno preobrazbo sedanjega ekonomskega modela in blaginjo naših družb.
- Razumevanje in upravljanje genetske raznolikosti gozdnih dreves v vseh vrstah gozdov moramo utrditi z **dodatnimi aplikativnimi raziskavami**, da bomo učinkovito okrepili raznovrstnost in odpornost gozdov proti učinkom podnebnih sprememb.
- Spodbujati in podpirati gospodarje in lastnike gozdov, da bodo **izvajali sonaravno gospodarjenje z gozdovi in druge ukrepe**, s katerimi bodo pomagali gozdovom, da se bodo prilagodili podnebnim spremembam.
- **Vzpostaviti sistem za gozdni genetski monitoring in gozdne genske rezerve** po vsej Evropi. Načrtovati in usklajevati izbiro, upravljanje in monitoring takih izbranih gozdov med državami in regijami.
- Vključiti **gozdni genetski monitoring v zakonodajo EU in državno zakonodajo**, med drugim v novo gozdno strategijo EU, kot sredstvo, s katerim bo mogoče spremljati, ohranjati in upravljati genetsko raznovrstnost evropskih gozdov.
- Spodbujati in omogočati **dialog na podlagi ustreznih informacij** med znanstveniki, načrtovalci politik, strokovnimi delavci in lastniki gozdov. Tak dialog bo pomagal, da bodo vsi deležniki razumeli koristi sonaravnega gospodarjenja z gozdovi, ukrepe za krepitev genetske pestrosti in njeno dolgoročno spremljanje.
- **Utrditi zavedanje** javnosti o pomembnosti genetske raznovrstnosti, da zagotovimo strinjanje s takimi dolgotrajnimi in dolgoročno pomembnimi dejavnostmi, kot je gozdni genetski monitoring, ter podporo zanje.

Ta priporočila so bila pripravljena na podlagi ugotovitev zaključne konference projekta LIFE GEN MON: »Gozdarska znanost za prihodnje gozdove: gozdni genetski monitoring in biotska pestrost v spreminjajočem se okolju«, ki je potekala v Ljubljani od 21. do 25. septembra 2020.

Projekt LIFE GEN MON

Projekt LIFE GEN MON se je začel leta 2014, njegov namen je bil vzpostaviti, preizkusiti in izvajati sistem za gozdni genetski monitoring. Vodi ga Gozdarski inštitut Slovenije, vključuje pa partnerje iz Slovenije, Nemčije in Grčije. Območje projekta sega od Bavarske do gore Olimp in obsega šest ploskev za genetski monitoring: tri za navadno bukev in tri za belo jelko.

Sistem za gozdni genetski monitoring je mogoče izvajati na več ravneh, če upoštevamo potrebe, vire in kontekst na državni ravni oziroma če upoštevamo ustanove, ki ga izvajajo, državne gozdarske uprave in lastnike gozdov. Smernice za izvajanje gozdnega genetskega monitoringa in drugi rezultati projekta LIFE GEN MON so javnosti na voljo v Priročniku za gozdni genetski monitoring, objavljenem decembra 2020.